

Open brief aan de informateur en onderhandelars VVD, D66, CDA en GroenLinks

OPROEP 15 CEO'S: EEN DUURZAME ECONOMIE BIEDT NEDERLAND DE BESTE KANSEN: ZORG VOOR EEN CONTEXT WAARIN DUURZAAM ONDERNEMEN LOONT!

Den Haag, 3 mei 2017

Geachte mevrouw Schippers, geachte heren Rutte, Pechtold, Van Haersma Buma en Klaver,

U staat voor de grote opgave om in de huidige politieke context de contouren te schetsen voor de toekomstige bestuursrichting van Nederland. Nu de financiën weer op orde zijn, ligt er de grote verantwoordelijkheid om vooruit te kijken, en de Nederlandse economie zo te hervormen dat we verzekerd zijn van een robuuste, duurzame en succesvolle toekomst.

Vijftien CEO's die samen goed zijn voor tienduizenden banen en een miljardenomzet doen in deze brief tien concrete aanbevelingen voor een succesvolle, duurzame economie.

Het Nederlandse bedrijfsleven zet fors in op duurzaam ondernemen. Of het nu gaat om klimaatverandering, circulariteit of eerlijke handelsketens: een grote en groeiende groep ondernemers neemt vol hun verantwoordelijkheid voor de transitie naar een duurzame economie door eigen doelen te stellen en veranderingen door te voeren. Zij willen vanuit hun eigen ondernemerschap de transities waarmaken, omdat dit de beste garantie is op duurzaam economisch succes.

Tegelijkertijd geven ondernemers aan dat een beleidsmatige context waarin deze bedrijven zich aangemoedigd weten om hierop te versnellen *onmisbaar* is om de duurzame ambities van Nederland te realiseren. De ondertekenaars van deze open brief zijn ervan overtuigd dat dit de vitaliteit en kwaliteit van onze economie en de concurrentiekracht van Nederland ten goede komt. Daarom roepen wij u op in het regeerakkoord plaats te maken voor de volgende aandachtspunten:

- *Zorg dat duurzaam ondernemen loont*
- *Durf grenzen te stellen!*
- *Creëer experimenteerruimte en vertaal successen naar wettelijke ruimte*
- *Daag de markt uit en koop in op de beste duurzaamheidsprestaties*
- *Verplicht transparantie, zodat meer marktwerking ontstaat in duurzaamheid*
- *Vertaal duurzaamheidsbeleid en -opgaven actief naar sectoren en convenanten*
- *Bied een stabiele beleidscontext, inclusief een klimaatwet*
- *Investeer in innovatie, duurzame en smart-technology!*
- *Geef in mededingingsregels meer ruimte voor samenwerken in duurzaamheid*
- *Stuur transities door samen te werken met duurzame koplopers*

1. *Zorg dat duurzaam ondernemen loont*

Marktwerving is de sterkste drijvende kracht voor ondernemend Nederland. Duurzaamheid kan aan deze marktwerving worden overgelaten, indien milieukosten in de prijsstelling zijn verwerkt. Ondernemers worden aangemoedigd als hun inspanningen voor een duurzame transitie uiteindelijk beloond worden. In de huidige economische context is vaak het omgekeerde het geval. Ondernemers die investeren in de beoogde transitie (in grondstof, energie) ervaren dat de huidige prijsstelling in de markt te laag is als gevolg van marktfalen. De werkelijke kosten van conventioneel ondernemen, zogenaamde externe effecten (externaliteiten) als de schade aan klimaat, natuur en milieu, worden niet aan deze bedrijven doorbelast, maar afgewenteld op publieke middelen of volgende generaties. We vragen uw aandacht voor het corrigeren van dit marktfalen door het incorporeren van werkelijke milieukosten in prijzen en belastingen voor grondstoffen en energie. Dit kan goed worden opgenomen in de noodzakelijke modernisering en vereenvoudiging van het huidige belastingstelsel.

2. *Durf grenzen te stellen!*

Sommige duurzaamheidvraagstukken zijn zo hardnekkig dat imperfecties in de markt oplossingen verhinderen. Verandering komt niet tot stand omdat de zelforganisatie in de markt niet voor elkaar komt, ook al is niemand tegen. Wetgeving kan dan soms zeer versnellend en probleemloos werken. Jarenlang werd gearzeld over het verbod op plastic tasjes, met als gevolg veel zwerfafval en plastic soep. Ondanks grote aarzelingen in de retail bleek een hard verbod effectief en wordt nu milieuwinst geboekt. Vaak wordt er beweerd dat ambitieuze eisen nadelig zouden zijn voor ondernemers. Het zou bedrijven weggagen en leiden tot verplaatsing van vervuiling over de grens. Maar de praktijk bewijst het tegenovergestelde. Toekomstgerichte ondernemers die acteren in *internationale* ketens geven aan dat strenge normen juist het succes en het (internationale) concurrentievermogen vergroten. De overheid moet dus vaker eisen in het vooruitzicht stellen, en daarbij duurzame alternatieven mogelijk, aantrekkelijk of verplicht maken.

3. *Creëer experimenteerruimte en vertaal successen naar wettelijke ruimte*

Duurzaam ondernemen is een zoektocht en vergt daarmee experimenteerruimte. Ondernemers ervaren dat bepaalde wetgevingsconstructies deze ruimte soms ontoegankelijk maken. Een aantal voorbeelden. Doordat bepaalde reststromen per definitie als afvalstof worden aangemerkt, worden wegen naar nuttige toepassing soms a priori afgesloten. In gebiedsontwikkeling leidt nieuwe samenwerking tussen partijen tot onorthodoxe oplossingen die niet 'passen' in het huidige wettelijke kader. En in de bouw is het huidige beleid een belemmering voor het realiseren van integrale waarde over de gehele levenscyclus. Daarom pleiten wij voor een wetgevingscontext waarbinnen belemmerende regelgeving kan worden gepasseerd als er sprake is van duurzaamheidswinst. En indien nieuwe oplossingen bewezen hebben meerwaarde op te leveren, moet daarvoor ook structureel ruimte worden geboden in wetgeving.

4. Daag de markt uit en koop in op de beste duurzaamheidsprestaties

De Rijksoverheid en de decentrale overheden zijn zeer belangrijke marktpartijen. Met hun grote inkoopkracht kunnen zij bedrijven honoreren die zich onderscheiden op duurzaamheid door maatschappelijke ambities op dit gebied sterk te laten doorklinken in inkoop- en aanbestedingsprocessen. We vragen u hier nog meer accent op te leggen en zo investeren in duurzaamheid voor alle sectoren lonend te maken. Er kan veel meer effect worden bereikt dan door slechts in te kopen op basis van minimumeisen. Door de markt uit te dagen op duurzaamheidsprestaties wordt innovatie en concurrentie op duurzaamheid gestimuleerd. Het Rijk kan dit eenvoudig versneld implementeren door grootschalig alle inkopers op te leiden in “inkopen op maximale maatschappelijke waarde”. Het Plan van Aanpak en het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen zijn goede beginstappen, nu wordt het zaak dat de overheid stevig doorzet.

5. Verplicht transparantie, zodat meer marktwerking ontstaat in duurzaamheid

Inmiddels is een algemeen aanvaard beginsel dat ondernemingen transparantie tonen over hun duurzaamheidsprestaties, zodat stakeholders deze prestaties kunnen vergelijken. Grote Nederlandse bedrijven komen veelal aan dit beginsel tegemoet. Nu ruimschootse ervaring met deze verslaggeving is opgedaan en voldoende standaardisatie en controle is geregeld, is het gewenst dat deze transparantie voor het grotere Nederlandse bedrijfsleven verplicht wordt. Hierbij dienen externe effecten (externaliteiten) te worden gemeten en gerapporteerd. Duurzaamheid wordt steeds vaker geïntegreerd in de kwaliteitseisen op de zakelijke markt en meegenomen in de beoordeling van financieel analisten, inkopers en consumentenorganisaties. Met verplichte transparantie ontstaat een commercieel voordeel bij het leveren van goede duurzame prestaties.

6. Vertaal duurzaamheidsbeleid en opgaven actief naar sectoren en convenanten

Veel duurzaamheidopgaven kunnen alleen in samenwerkingsverband geslecht worden. De Nederlandse Rijksoverheid heeft dit erkend, hetgeen zich uit in een toenemend aantal (internationaal) georiënteerde MVO-convenanten, het Energieakkoord en Green Deals. Deze aanpak, inclusief de daarbij behorende periodieke rapportages, bevordert dat bedrijven op gezamenlijk overeengekomen afspraken forse stappen zetten. Ondernemers geven aan dat dit een cruciale rol is van de overheid. Het vaststellen van de ambities met sectoren en het monitoren van hun voortgang geeft koplopers en nieuwkomers in de sector de gelegenheid om de sector op sleeptouw te nemen. Ondernemers onderstrepen de noodzaak om per branche gezamenlijke afspraken te maken over duurzaamheidopgaven omdat die de invloedssfeer van de individuele bedrijven vaak overstijgt.

7. Bied een stabiele beleidscontext, inclusief een klimaatwet

Ondernemers investeren op basis van afgewogen en in te schatten risico's. Met name op het gebied van duurzame energie en klimaatbeleid is stabiel beleid cruciaal. Alleen dan stappen ondernemers in. Vergelijkbaar aan de oproep van de Transitiecoalitie bepleiten we bij u een beleidsmatig stabiele context te creëren om zo versneld de transitie naar een duurzame energievoorziening te bewerkstelligen. Dit kan door

een klimaatwet aan te nemen waarin de doelen van Parijs eenduidig zijn vastgesteld voor de lange termijn. Ook een sterke uitvoeringsorganisatie is nodig om de doelen met verschillende doelgroepen te vertalen naar transitiepaden en maatregelen, en om vervolgens de resultaten scherp te monitoren.

8. *Investeer in innovatie, duurzame en smart-technology!*

De transitie naar een duurzame samenleving betekent innoveren en investeren. Grote uitdagingen als een modern warmtenet en *smart-technology* bieden Nederlandse ondernemingen een geweldige innovatie-impuls. De digitale snelweg lost de mobiliteitscongestie effectiever en structureler op dan extra asfalt. Met Nederlandse IT-infrastructuur kan ons land een gidsland worden op het gebied van *smart-technology*, ten behoeve van energiebesparing en sociale kwaliteit. Ervaringen die we nu in eigen land opdoen, geven het Nederlandse bedrijfsleven een sterke concurrentiekracht in de internationale markt, waar vergelijkbare opgaven zich (gaan) aandienen. En het biedt op korte termijn werkgelegenheid die onze economie versterkt. Dergelijke complexe transitie slagen echter niet zonder een krachtdadige overheid, die maatschappelijk relevante innovatie stimuleert en als marktmeester met de diverse partijen samen de richting aangeeft.

9. *Geef in mededingingsregels meer ruimte voor samenwerken in duurzaamheid*

Weinig partijen in een branche zijn in staat om alleen een bepaalde duurzaamheidstransitie in een keten te bewerkstelligen; branche-brede samenwerking is dan geboden om invloed in de keten te creëren en duidelijkheid naar toeleveranciers te bieden. Dit speelt zich veelal af in het pre-competitieve domein. Verschillende duurzaamheidsvereenkomsten die afgelopen jaren in een branche overeengekomen waren zijn in een later stadium weer gestrand als gevolg van een besluit van de ACM. In toenemende mate belemmert deze gang van zaken versnelling op terreinen als klimaat, dierenwelzijn en eerlijke handel. Gelet hierop vragen we u een context te scheppen waarin de mededingingsregels niet langer belemmerend werken voor nieuwe samenwerkingsverbanden die nodig zijn voor duurzaamheidsprogressie. In de afgelopen kabinetsperiode zijn hier al goede stappen op gezet, wij vragen het volgende kabinet hiermee door te gaan.

10. *Stuur transitie door samen te werken met duurzame koplopers*

De komende jaren gaat het primair om *implementatie*. De doelen zijn gesteld, nu gaat het om 'doen'. Het gaat om meetbare impact in de reële economie, waaraan iedereen mee kan doen. Implementatie vergt samenwerking tussen beleidsmakers en uitvoerders. Met de enorme deskundigheid en creativiteit in Nederland moeten we in de praktijk uitvinden hoe we een klimaatneutrale en circulaire economie bouwen. In elke sector zijn *innovators* te vinden die het voortouw nemen. Mensen die buiten de lijntjes kleuren, kansen zien en vertalen naar succes. Ook zijn er in elke sector gevestigde belangen en grote kapitaalcrachtige partijen die investeren in vertragingstactieken. Om concrete resultaten te boeken in de transitie zal de overheid vooral de 'change agents' moeten opzoeken, en ze een steun in de rug geven. Door een actieve dialoog met deze koplopers kan de overheid de transitie op de voet volgen en samen de implementatie verder vormgeven. De dialoog met de gevestigde orde is vooral belangrijk om hen uit te dagen, te

confronteren met de nieuwste mogelijkheden en kansen, en om de ambitie van hun eigen transitie te verhogen.

Tot slot

De Nederlandse overheid heeft zich onlosmakelijk verbonden aan het Klimaatakkoord van Parijs. We hebben ons gecommitteerd aan de Sustainable Development Goals en met de doelstelling om in 2050 100% circulair te ondernemen heeft Nederland een duidelijke stip op de horizon gezet.

De kansen van duurzaam ondernemen zijn niet eerder zo groot en concreet geweest. Vele duurzame innovaties en 'best practices' worden steeds goedkoper. Kapitaal om te investeren is goedkoop en de inflatie is laag. Voordelen zijn werkgelegenheid en een schonere leefomgeving. Met een overheid die zorgt voor een economische context die structureel de goede kant op stuurt, kan Nederland in de komende vier jaar het bewijs worden van leiderschap, daadkracht en succes in het opbouwen van een duurzame economie.

We vertrouwen erop dat u onze aandachtspunten mee laat wegen in de contouren voor een nieuw regeerakkoord waarmee Nederland een belangrijke stap zet naar een duurzame toekomst waarin een vitale, toekomstgeoriënteerde economie de basis van het succes vormt van ons prachtige land!

Ondertekenaars zijn allen ondernemers met veel praktijkervaring en inzicht in duurzaam ondernemen, en deels wel, deels geen partner van De Groene Zaak.

Koninklijke KPN nv,	Eelco Blok, CEO
Bavaria nv,	Jan-Renier Swinkels, CEO
Besi nv,	Richard Blickman, CEO
BeterBed Holding nv,	Ton Anbeek, CEO
TBI bv,	Daan Sperling, CEO
Koninklijke BAM Groep nv,	Rob van Wingerden, CEO
Interface Europe bv,	Nigel Stansfield, CEO
Rockwool Benelux,	Hannie Stappers, Director Public Affairs Benelux
DELA Coöperatie UA,	Edzo Doeve, CEO
Royal HaskoningDHV,	Erik Oostwegel, CEO
Koninklijke Auping bv,	Aart Roos, CEO
TAUW bv,	Annemieke Nijhof, CEO
Meerlanden nv,	Angeline Kierkels, CEO
Moonen Packaging bv,	Gé Moonen, CEO
PitPoint bv,	Erik Kemink, CEO

Deze brief is een initiatief van De Groene Zaak en Royal HaskoningDHV:

Marjolein Demmers, directeur De Groene Zaak, marjolein.demmers@degroenezaak.com, tel. 070 39 26 657

Rob van Tilburg, leading professional Royal HaskoningDHV, rob.van.tilburg@rhdhv.com, tel. 088 348 27 33